

दिनांक १५ फेब्रुवारी २०२१

प्रती

श्री दिलीप वळसे-पाटील

मा. मंत्री

कामगार विभाग

महाराष्ट्रराज्य

विषय – महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळात बांधकाम कामगार नोंदणीतील अडचणी दूर करणे व योजनांची पोहोच अधिक सक्षम करणे बाबत

मा. महोदय,

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळात बांधकाम कामगार नोंदणीत अनेक अडचणी येत आहेत, असंख्य गरजू कामगार या नोंदणीपासून वंचित राहत आहेत आणि पर्यायाने ते कल्याणकारी मंडळाच्या योजनांचा लाभ त्यांना मिळू शकत नाही.

अतिवंचित असे नाका कामगार आणि वीट भट्टी कामगार वंचित राहण्याचे प्रमाण सर्वाधिक दिसून येत आहे. ऑनलाईन पोर्टलमध्ये वारंवार होणारे बदल यामुळे अनेक बांधकाम कामगारांचे अर्ज नामंजूर करण्यात करण्यात आले आहेत. तसेच रेशन कार्ड नसणे, आधारकार्डला मोबाईल लिंक नसणे, कुटुंबातील इतर सदस्यांकडे आधार कार्ड नसणे, ठेकेदार / नियोक्ता यांच्याकडे नोंदणी क्रमांक वा लेटर हेड आणि जावक क्रमांक नसणे अशा प्रकारच्या माहिती उपलब्ध होत नसल्यामुळे बांधकाम कामगार फॉर्म भरण्यापासून वंचित राहत आहेत. अशा प्रसंगी कामाच्या ठिकाणी अपघात झाल्यास किंवा गरजेच्या वेळी कोणत्याही प्रकारची मदत उपलब्ध होऊ शकत नाही.

उपरोक्त अडचणी लक्षात घेता महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळ यांच्या योजनांची पोहोच वाढवायची असल्यास अनेक योजनांकरीता आवश्यक असलेली कागदपत्रे आणि तरतुदी मध्ये बदल करणे गरजेचे आहे. जेणे करून अति गरीब गरजू बांधकाम कामगार योजनेपासून वंचित राहणार नाही. यासंदर्भातील काही प्रमुख मुद्दे पुढीलप्रमाणे . .

- १० दिवसाचे प्रमाणपत्र:- नाका कामगार आणि वीटभट्टी कामगार यांना १० दिवसाचे काम केल्याचे प्रमाणपत्र मिळणे अवघड जाते.

उपाययोजना / शिफारसी -

- महानगरपालिकांना नाका कामगारांना १० दिवस कामाचे प्रमाणपत्र देण्यासाठी स्पष्ट सूचना देण्यात याव्यात.

- सदर बाबतीत कामगार विभाग कामगार अधिकारी, नगरपालिका आणि महानगरपालिका यांचे सहाय्यक अभियंता किंवा / वार्ड अधिकारी आणि ग्रामीण भागामध्ये ग्रामपंचायत सचिव यांच्या माध्यमातून नाका आणि वीटभट्टी कामगार यांच्या दर तीन महिन्याला प्रत्यक्ष नाका आणि वीटभट्टी ठिकाणी जाऊन कामगारांची पडताळणी करून नोंदणी करून करावी. अशा प्रकारच्या वर्षातून किमान तीन नोंदणी मोहीम घेणे संबंधित विभागाला बंधनकारक करावे.

- कामगार विभागांतर्गत सुरु करण्यात आलेल्या कामगार मदत कक्ष (Worker's Facilitator Center) यांच्या माध्यमातून कायम स्वरूपी कामगार नोंदणी केंद्र स्थापन करावी तसेच सदर केंद्राच्या माध्यमातून नाका आणि वीटभट्टी कामगार यांच्या करीता आठवड्यातील एक दिवस नोंदणी करण्याकरीता राखीव असावा.

- ऑनलाईन पोर्टलमधील त्रुटी कमी नोंदणी अधिक सोप्या पद्धतीने करणे गरजेचे आहे.

उपाययोजना / शिफारसी -

- नोंदणीच्या सुरवातीस कामगाराची ओळख म्हणून आधार कार्ड, पॅन कार्ड, मतदान कार्ड यांसारखे उपलब्ध कागदपत्रे स्वीकारली जावीत.
- रेशन कार्ड असणे बंधनकारक नसावे. (उलटपक्षी सर्व कामगारांकडे रेशन कार्ड असण्याची हमी घेण्याकरिता ज्यांकडे रेशन कार्ड नाही त्यांसाठी विशेष मोहीम आयोजित करून त्यांना अन्न सुरक्षा कायद्याच्या अंतर्गत सवलतीत रेशन सुरु करावे.)
- घरातील सर्व सदस्यांचे आधार कार्ड बंधनकारक नसावे. नोंदणी करते वेळेस आधार कार्ड नसल्यास इतर शासकीय कागदपत्रे जसे कि पॅन कार्ड, मतदान कार्ड, शाळा सोडल्याचा दाखला, जन्म दाखला, ड्रायव्हिंग लायसन्स अशी कागदपत्रे स्वीकारली जावीत. घरातील सर्व नोंदणी असलेले कागदपत्र अर्थात रेशन कार्ड नोंदणी वेळी उपलब्ध नसल्यास त्याबाबत स्वयं घोषणापत्र स्वीकारले जावे.
- ज्या कामगारांची नोंदणी झाली आहे अशा कामगारांनी कोणत्या – कोणत्या योजनांचा लाभ आत्तापर्यंत घेतला आहे यांची पडताळणी त्या – त्या कामगारांना करता यायला पाहिजे. तसेच नोंदणीकृत कामगारांची यादी पोर्टल वर प्रदर्शित करावी.
- कामगार नोंदणीसाठी भरलेल्या फॉर्मची सद्यस्थिती ऑनलाईन पोर्टलवर दिसत नाही ती दिसावी
- बांधकाम नोंदणी अर्जाच्या नमुन्यात वारंवार बदल करण्यात येत आहेत त्यामुळे गोंधळ आणि संभ्रम निर्माण होत आहे.

- सर्वोच्च न्यायालयाने सांगितल्यानुसार महाराष्ट्रातील 'महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाच्या योजनांचे सामाजिक अंकेक्षण (सोशल ऑडीट) अजूनही प्रलंबित आहे.

उपाययोजना / शिफारसी -

- सदर करावयाचे सामाजिक अंकेक्षण विविध संस्था आणि संघटना यांच्या भागीदारीतून दर वर्षी केल्या जावे.

महानगरपालिका, नगरपालिका, नगर पंचायत आणि ग्राम पंचायत यांच्याशी संलग्न असलेले ठेकेदार आणि विकसक यांचेकडील सर्व बांधकाम कामगार आणि त्यांच्या क्षेत्रातील वीटभट्टी कामगार हे नोंदणीकृत असणे बंधकारक असावे. आणि अशा प्रकारचे सर्व कामगार यांची नोंद करण्यासाठी संबंधित पालिका आणि पंचायतीमध्ये विशेष कक्ष स्थापन करून नोंदणी करण्यास स्थानिक ठेकेदार आणि विकसक यांच्या मदतीने नोंदणी करावी.

उपरोक्त सर्व विषयांबाबत चर्चा करण्याकरीता आपली वेळ मिळावी. आपल्या सहकार्यांच्या अपेक्षेत.

आपले विश्वासू

आनंद बाखडे
सेंटर फॉर अँडव्होकसी अँड रिसर्च, पुणे

शैलजा अराळकर
सफर

बी युवराज
नवसमाजवादी पर्याय

प्रत –

श्री ओमप्रकाश उर्फ बच्चू कडू
मा. राज्यमंत्री
कामगार विभाग
महाराष्ट्रराज्य

श्रीमती विनिता वेद सिंगल (भा.प्र.से.)
प्रधान सचिव
कामगार विभाग
महाराष्ट्रराज्य

डॉ. महेंद्र कल्याणकर (भा.प्र.से.)
कामगार आयुक्त
कामगार विभाग

